

Perlaki Mária:

Pár szó Králik László tanárról, a cserkészlet magyarországi eszmei megindítójáról, az „első cserkésztől”

Vasárnap. Csikorgó hideg szűri tisztára a levegőt. Jókedvű emberek az utcán. Kirándulók hátizsákokkal, nagy hegymászó botokkal. Friss életkedv az arcokon. Megakad a forgalom: kigyózva jönnek a cserkészek. Mosoly a szemükben, vidám kedv a szájuk szélén. Énekelnek. Felemelt fejjel büszkén lépnek előre. Öntudat. Ez folyik végig az egész csapaton.

Cserkészek! Látjuk őket, tudjuk, hogy léteznek, tudjuk, hogy egy egységesre szervezett elgondolás. Szemünk megjegyezte őket és mégis sokan vannak. Akik alig tudnak valamit a cserkészlet lényegéről. „Ifjúsági mozgalom”, ezzel elintézik. Hazánk életképessége pedig az ifjúság kezébe van letéve, tehát egy ilyen mozgalom nemzeti kérdés. Érdemes vele közelebbről megismerkedni.

Körsétát tettem. A cserkészlet lényegét illetően a „laikusok” részéről egy eléggé egyöntetű felfogást láttam kidomborodni: „Katonai kiképzés”. Ez az általános vélemény. A mozgalom megindítójára vonatkozólag szintén egyöntetű választ kaptam: „Baden Powel”. De hogy Magyarországon ki a mozgalom megindítója, erre nézve csak cserkészek tudtak feleletet adni. Azonban a válaszok különbözők: „Gróf Teleki, Sík Sándor, Gróf Festetics, Gróf Khuenhedervári, Megyericsy.”

A tény, hogy erre az utóbbi kérdésre nem kaptam határozott választ, arra indított, hogy felkutassam ki tulajdonképpen ennek a nagyszerű, egészséges, életképes mozgalomnak magyarországi megszervezője. És találtam egy nevet, amely sehol sem szerepel a köztudatban, sajnos még a cserkészek közt is jóformán ismeretlen név. Amennyiben pedig ismert, egyáltalában nem méltatott. – Megyericsy Béla, Izsóf Alajos, Erős Gusztáv, Bring Ede-János – nevek, melyekhez szakkörökben az első cserkészeti szereplés hozzáfűződik. Ez megfelel a ténynek, azonban nem szabad elfelejteni, hogy ők – bár a mozgalom oroszán részét viszik – mégis gyakorlati megszervezői az első eszmei megszervezőnek: Králik Lászlónak. Ez a név az, amely ismeretlen, ez a név az, amely alig kap méltánylást.

Azt hiszem, mindnyájan cserkész testvérek örömmel és köszönettel fogják venni, ha egy pár szóval első helyen megemlékszem arról, akinek mint magyarországi eszmei szerzőnek ezt a pompás, virágzó, egészséges szervezkedést köszönhetjük.

Králik László gimnáziumi tanár 1871-ben Alsókubinban született. Iskoláit Rózsahegyen, Egerben, egyetemi tanulmányait Kolozsváron, Budapesten végezte. Pályáját, mint tanár Brassóban kezdi, majd Nagybecskerekre kerül, ahonnan 1920-ban a szerb uralom idején jön el és Gödöllőn telepszik le végleg, ahol még tízévi működés után, mint a gödöllői Kir. Kath. Gimnázium utolsó igazgatója. 1910-ben német és angol könyvekben, folyóiratokban, de főleg a „London News”-ban olvas először a „boy scouts”-ról. Baden Powel angol tábornok 1908-ban kísérletezik először gyakorlatban a „boy-scouts”-sal. Rendszerét és alapelveit „Scouting for Boys”, egy kitűnő kézikönyvbe írta meg. Akkoriban sokat írtak erről a mozgalomról, sokan olvasták nálunk is, de az első, aki ezt a magyar viszonyokra átültetve elképzelte, aki erről az első szavakat elhangoztatta, aki az első ismertető szavakat beledobta a köztudatba, Králik László nagybecskereki tanár volt. Ő az, aki először használja a „cserkésztől” szót, tehát ő az, aki nálunk ezt a mozgalmat megkereszteli. Később alakul meg az „őrszem”, majd egyesítik a kettőt „cserkész-őrszem”, míg végül leegyszerűsítik a ma is használatban lévő „cserkész” elnevezésre.

A „Nagybecskereki Főgimnázium Értesítő”-ben, az 1909-1910 tanév végén értekezést ír és ismerteti a „Scouting for Boys”-t.

Munkájában, kerek egészben élénk tárja ennek a világra szétágazó nagyszerű elgondolásnak teljes képét, ismerteti a gerincét, amelyen ma is nyugszik. Azzal, hogy megírja ezt a munkát és magyar viszonyokra alkalmazza, tulajdonképpen elhinti az eszme magját. Az ő munkájának hatása alapján indul meg a mozgalom, vagyis kicsírázik a gondolat.

A munka 1910 júniusában jelenik meg, júliusában a Budapesti Hírlap „Középiskolánk élete” című cikkében már méltatja Králik László nevét és munkáját.

Pár hónap múlva jelenik meg Mossó: „Az ifjúság testi nevelése” c. munkája Karafiáth Jenő fordításában, ahol a fordító szintén megemlékezik Králik László nevééről és munkájáról.

A munka megjelenése után, annak hatásaként, már rövidesen megkezdődik az eszme gyakorlati kivitele és megalakulnak az első csapatok Megyericsy Béla vezetése mellett.

1913 decemberében „Az Országos Cserkészőrszem Szövetsége” levelet ír Králik László tanárnak:

„Mélyen tisztelt Tanár Úr! Cserkész Testvér!

A magyar cserkész mozgalomnak első éves születésnapját ünnepelni összejöttünk tisztok és őrsvezetők Csak hála és igaz cserkész érzés indított arra, hogy e gyülekezetünkről üdvözljük azt, aki nekünk generálisunk eszméit először adta magyar nyelven, aki cserkész volt már akkor is, mikor itt még nem volt cserkész-mozgalom.....Alíráások”.

Eltelt 20 év. A cserkészlet megizmosodott, itt áll teljes pompájával, tagjainak száma 33-35000-re tehető. Felszívta a társadalom minden rétegét és életerőssé nevelte. Húsz év munkája, kitartása, lelkesedése termelte ki az új generációt, de húsz év pora is lepte be a legelső megmozdulást. A gondolat kicsírázott, pompás növényt hajtott, ezrek és ezrek lelkesége visszhangozza az eredményes munkálkodást – de a magvetőt a feledés homályában hagyják.

Le kell vennünk a múltak polcáról az emlékeztést, le kell ráznunk a feledés porát, ki kell ásnunk régi értékeket és hálás, meleg szívvel kell köszönetet mondani annak, aki első lelkes harcosa volt ennek a hasznos, egészséges, emberi tömörülésnek.

Králik László! Tanuljuk meg ezt a nevet, vigyük át a köztudatba és adjuk meg neki azt az elismerést, amely egy ilyen nagy jelentőségű mozgalom megindítójának, előharcosának méltán kijár.

És most röviden még egy pár szót azokhoz, akik a mozgalom lényegével és fejlődésével szívesen ismerkednek meg közelebről.

Králik László munkája felébreszti az érdeklődést és 1910-ben több oldalról indul meg a szervezkedés. 1912 karácsonyán már megalakul a szövetség. Dr. Papp Gyula az első, aki vezetői tanfolyamot szervez. 1913 elején gyors fejlődést mutat a csapatok szaporodása, amely már akkor 60-70 –re tehető. Komárom, Érsekújvár, Kassa, Temesvár, Brassó erősen érdekelve vannak. 1913 tavaszán megalakul az „Őrszem szövetség” a főváros égisze alatt, szabadkőműves vezetéssel, amelyet a németek „Wander-vogel” mintájára szerveznek meg. 1914-ben és a háború idején centrális szervezésen nyugszik a mozgalom. 1918-ban újra megalakul a „Magyar Cserkész Szövetség”, de a kommunisták feloszlatják. 1919 októberében aztán végleg megalakul abban a formájában, melyben ma is fenn áll. Oroszlánrésze Dr. Papp Gyulának volt. 1922. június 10-én kelt rendeletében a Kormányzó Ő főméltósága gróf Teleki Pált nevezi ki első főcserkésznek. 1923 augusztusában gróf Khuenhedervári Károly veszi át a főcserkész kinevezést.

A közhittel ellentétben ennek a mozgalomnak nem katonai képzés a célja, hanem a jövő nemzedék testi és erkölcsi nevelésére törekszik. Sport, egészséges szabad élet és nagy altruizmus, ezek az eszközök, amelyekkel célját el akarja érni. Nem katonát nevel, hanem öntudatos, jellem-erős, egészséges embert. Ahogy Baden Powel mondja: „Nem törekszem az ifjúság katonai kiképzésére.....aki úgy, mint én a háborút minden alakjában megismertem, azt még jobban gyűlölöm, mint az ördögöt, mert én a háború rettenetességeit a legborzasztóbb anachronizmusnak tartom. Te egy erős nemzedék, még mindig legjobb biztosítéka és záloga a békének.”

Králik László szerint a cél: „hazánk jövő nemzettségének testi, lelki erősítése és tökéletesítése; méltó arra, hogy hazánk legjobbjai érte síkra szálljanak.”

Méltó arra, hogy az eszme lényegét közelebb engedjük magunkhoz, foglalozzunk vele, és szívből köszöntsük mindazokat, akik testi és szellemi erejüket szolgálatába állították egy olyan mozgalomnak, mely zászlójára tűzte jelszavát, nevelni: „Emberebb embert, magyarabb magyart!”

(A fenti ismertető, a szerző kéziratoként, fénymásolatban megtalálható a Vajdasági Magyar Cserkészszövetség irattárában.)